Cilha Lourenço Módia

O Teatro Circo na configuración do Teatro Independente Galego (1967-1978)

EDICIÓNS
LAIOVENTO
ENSAIO

Cilha Lourenço Módia

O Teatro Circo na configuración do Teatro Independente Galego (1967-1978)

EDICIÓNS LAIOVENTO

2013

© Cilha Lourenço Módia
© 2013, Edicións Laiovento, S.L.
Lamiño, 15 / 15865 Brión / Galiza / U.E.
Teléfono: + 34 981 887 570
Correo electrónico: laiovento@laiovento.com
Local na Rede: //www.laiovento.com

I.S.B.N.: 978-84-8487-233-7
Depósito Legal: C 1833-2013

© **Imaxe da capa:** Luís Seoane

Imprime Gráficas Garabal, S.L.
Figueiras, Codesedas, 5
15897 Santiago de Compostela
Impreso en papel ecolóxico

Este libro non poderá ser reproducido, nin total nin parcialmente, calquera que for o medio empregado, sen o permiso previo do editor. Reservados todos os dereitos.

[...] Algún día o teatro galego se identificará por ser galego xustamente, mesmo anque nós non quixeramos, pois cada teatro nacional ten uns matices expresivos propios por ser fillo dun tempo e dunha sociedade determinada. O teatro rebela, decote, unhas aspiracións que son, quéirase ou non se queira, sociáis e nacionáis [...]. O teatro, un teatro, nace sempre a carón –ao calor– dunha concencia nacional, e afírmase na conseguinte ideoloxía de orgullo [...] (Lourenzo 1974b: 111).

ÍNDICE

Abreviacións empregadas 9

1. **Introdución** 11

2. **Aproximación ao Teatro Independente no conxunto do Estado español** 13
   2.1. Antecedentes do Teatro Independente 13
   2.2. Teatro Independente *versus* teatros comercial e institucional 15
   2.3. Ideario do Teatro Independente 19
   2.4. Principios estéticos do novo teatro 22
   2.5. Evolución do Teatro Independente 26
      2.5.1. Período de consolidación (1963-1967) 26
      2.5.2. Período de desenvolvemento (1968-1974) 27
      2.5.3. Período de reformulación (1975-1980) 30
   2.6. Balance do Teatro Independente 39

3. **Orixe e configuración do Teatro Independente Galego** 43
   3.1. Primeiros pasos para a recuperación do teatro galego: da posguerra a mediados dos anos sesenta 43
   3.2. «Teatro Dependente» en Galiza 53
   3.3. Eclosión do Teatro Independente Galego: TEATRO CIRCO 57
      3.3.1. Panorámica do Teatro Independente Galego 57
      3.3.2. Precedentes do Teatro Circo: GT O FACHO 63
      3.3.3. Teatro Circo: vertebración dun grupo de Teatro Independente Galego 67
         3.3.3.1. Fórmula legal 67
         3.3.3.2. Organización interna: colectivización e diversificación do traballo 70
         3.3.3.3. Autofinanciamento 72

4. **Espectáculos do Teatro Circo** 77
   4.1. Primeiras encenacións, en español: *Historias para ser contadas*, *Oración* e *Prometeo* 77
      4.1.1. Los Goliardos, un modelo de referencia 81
   4.2. Da cidade ao medio rural: *Longa noite de pedra*, *O mandarín Bien-Fu* e *Tres Irmás Parvas* 82

4.3. Definición dunha linguaxe propia e dun novo público: *Romería ás covas do demo* 87
4.4. Censura a Rosalía de Castro: *Terra en lume* 92
4.4.1. Incursión no teatro infantil: Os Cans Ceibes e *A pobriña que está xorda* 94
4.5. Teatro Circo, paradigma do Teatro Independente Galego: *Cróneca do sol de inverno* 95
4.6. Os espectáculos da crise: *Erros e ferros de Pedro Madruga* e *Ipólito* 102
4.7. Un modelo de teatro popular: *Entremés famoso sobre da pesca do río Miño* 109
4.7.1. A vinculación con Portugal 116
4.8. Entre o Expresionismo e o Teatro Épico: *Zardigot* 118
4.9. Shakespeare en galego nun teatro comercial: *Macbeth* ... 122
4.10. Intimismo e metáfora política: *Romance* e *O longo viaxe do Capitán Zelta* 132
4.11. Unha paréntese no traballo: *Montaxe Teatro Circo* 139
4.12. O «mellor espectáculo teatral de Galiza»: *Os vellos non deben de namorarse* 140

5. Actividades paralelas do Teatro Circo: formación, investigación, divulgación e promoción de iniciativas teatrais 147
5.1. Formación 147
5.1.1. «Experiencias» 147
5.1.2. Obradoiros e seminarios internos 148
5.1.3. Recitais 149
5.1.4. Cursos 150
5.1.5. Recoñecemento oficial do «Institut del Teatre» de Barcelona 153
5.2. Investigación 154
5.2.1. Biblioteca-Arquivo e pesquisa parateatral 154
5.2.2. Contributo á Historiografía do Teatro Galego 157
5.3. Promoción e participación en diferentes iniciativas teatrais 160
5.3.1. «Semana de Teatro Joven» da Coruña (1968-1971)... 162
5.3.2. «Jornadas de Teatro Popular» de Pontevedra (1970).. 168
5.3.3. «Festival Cero» de Donostia (1970) 170
5.3.4. «III Ciclo Nacional de Teatro Independiente» de Oviedo (1971) 171
5.3.5. «II Ciclo de Teatro Independiente» de Madrid (1971).. 172
5.3.6. «Encuentro Teatral Verano 71» de Donostia (1971).... 173
5.3.7. «Jornadas de Teatro de Vigo» (1972) 173
5.3.8. «I Mostra de Teatro Galego» de Ribadavia (1973) ... 175
5.3.9. «Ciclo de Teatro da Coruña» (1973) 182
5.3.10. «I Semana de Teatro Aficionado» de Marín (1973).. 183
5.3.11. Posicionamento contra o centralismo do «Teatro Estudio» (1974) 183
5.3.12. «II Mostra de Teatro Galego» de Ribadavia (1974).. 187
5.3.12.1. Polémica á volta do «Teatro Popular» 189
5.3.13. «Mostra de Teatro Paralela á de Ribadavia» (1974) ... 194
5.3.14. Manifesto contra as «III Jornadas Teatrales de Vigo» (1974) 195
5.3.15. «III Cicle de Teatre Ciutat de Granollers» (1974) 198
5.3.16. «Centro Coordinador do Teatro Galego» (1974) 199
5.3.17. «I Ciclo de Teatro Galego: "O Teatro Galego Hoxe"» (1975) 201
5.4.18. «III Mostra de Teatro Galego» de Ribadavia (1975)... 202
5.3.19. «I Mostra de Teatro Galego» de Vigo e «Manifesto pra un Teatro Galego» (1975) 204
5.3.20. «II Festival Internacional de Teatro Independiente de Madrid» (1975) 205
5.3.21. «Homenaxe a "Tacholas"» (1975) 206
5.3.22. «Manifesto a prol da amnistía total» (1975) 207
5.3.23. «Mostra de Teatro Popular Galego» de Vigo (1976).. 207
5.3.24. «Biennale di Venezia» (1976) 212
5.3.25. Exposición «Nove anos de Teatro Circo» (1976 213
5.3.26. «I Semá da Cultura Popular» de Lavadores (1976) .. 214
5.3.27. «Teatro nos barrios» na Coruña (1976) 215
5.3.28. «VIII Festival Santa Cecilia» (1976) 215
5.3.29. Festival da Sociedade Recreativa, Cultural e Deportiva de Sada (1977) 216
5.3.30. «II Ciclo de Teatro Galego» da Coruña (1977) 216
5.3.31. Seminario «El Teatro Español durante el Franquismo» do Instituto Alemán de Madrid (1977) 218
5.3.32. «V Mostra de Teatro Galego» de Ribadavia (1977).... 219
5.3.33. «Ciclo de Teatro Galego na Praza das Bárbaras» da Coruña (1977) 220

5.3.34. «Asemblea do Teatro Galego» (1977) 222
5.3.35. «X Festival Internacional de Teatre de Sitges» (1977) 223
5.3.36. «IX Festival Santa Cecilia» de Betanzos (1977) 224
5.3.37. «Ciclo de Teatro Galego» da Aula de Teatro da Universidade de Santiago de Compostela (1978) ... 225

6. Traslación do TEATRO CIRCO a un ámbito profesional 227
6.1. Do TEATRO CIRCO á ESCOLA DRAMÁTICA GALEGA 227
6.2. A profesionalización do Teatro Independente Galego 233

7. Conclusións 237

8. Apéndices 243
8.1. Ficha técnica dos espectáculos do TEATRO CIRCO 243
8.2. Relación de actores e actrices do TEATRO CIRCO 263

9. Referencias bibliográficas 271

10. O TEATRO CIRCO en imaxes 301

11. Índice onomástico 333